

Psihatrična
bolnišnica
Begunje

NA STIČIŠČIH PSIHLOGIJE IN GINEKOLOGIJE

NA STIČIŠČIH PSIHATRIJE IN GINEKOLOGIJE

NA STIČIŠČIH
PSIHATRIJE
IN GINEKOLOGIJE

Begunje,
22. in 23. oktober
1999

ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE SLOVENIJE

Organizacijo strokovnega srečanja je sofinanciral Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

**Zbornik
Na stičiščih psihiatrije in ginekologije**

Psihiatrična bolnišnica Begunje, 2000

Urednika: Janez Romih, Andrej Žmitek

Lektoriranje: Marija Žmitek

Recenzenta: prof.dr. Helena Meden Vrtovec, dr.med.

prof.dr. Miloš F. Kobal, dr.med.

Oblikovanje: Barbara Bogataj-Kokalj

Tisk: Medium d.o.o.

Naklada: 350 izvodov

Zbornik je s sklepom Katedre za psihiatrijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani uvrščen med obvezna učna gradiva v okviru predmeta Psihiatrija v dodiplomskem in podiplomskem študiju na Medicinski fakulteti v Ljubljani.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

618(063)

616.89(063)

NA stičiščih psihiatrije in ginekologije : (zbornik), Begunje,
22. in 23. oktober 1999 / (urednika Janez Romih, Andrej Žmitek). -
Begunje : Psihiatrična bolnišnica, 2000

I. Romih, Janez
108290048

Begunje, 22. in 23. oktober 1999

**Na stičiščih
PSIHIATRIJE
in GINEKOLOGIJE**

Psihiatrična bolnišnica Begunje

- 7** POZDRAVNE BESEDE; *Janez Romih*
- 10** PREHOD OD TRADICIONALNE K SODOBNI VLOGI ŽENSKE V DRUŽINI; *Martina Tomori*
- 19** VLOGA ŽENSKE V DRUŽINI IN NJENA GENERATIVNA FUNKCIJA V POJMOVANJU KATOLIŠKE CERKVE; *Vinko Potočnik*
- 36** NEVROENDOKRINA KONTROLA REPRODUKCIJE; *Borut Kobal*
- 46** RAZLIKA MED ŽENSKO IN MOŠKIM - PSIHIATRIČNA PERSPEKTIVA; *Andrej Žmitek*
- 63** NOSEČNOST IN POROD KOT STRES; *Janez Rojšek*
- 73** DUŠEVNE MOTNJE V NOSEČNOSTI, PUERPERIJU IN LAKTACIJI; *Milan Ličina*
- 84** PSIHOSOCIALNI DEJAVNIKI POPORODNE DEPRESIVNOSTI; *Janez Mlakar, Milan Ličina, Jože Jensterle, Mihaela Trtnik Snoj, Janja Stanič, Franci Štraus, Bojan Zalar, Mira Paternoster*
- 89** ŽALOVANJE PO PERINATALNI IZGUBI; *Vislava Globevnik Velikonja*
- 100** MOŽNOSTI KONTRACEPCIJE PRI HUJE DUŠEVNO BOLNIH; *Bojana Pinter*
- 109** PSIHOLOŠKE ZNAČILNOSTI MENSTRUACIJSKEGA CIKLUSA, NOSEČNOSTI IN DOJENJA; *Janez Rojšek*
- 131** O PSIHOTERAPEVTSKIH METODAH PRI EPH GESTOZI; *Janez Rojšek*
- 142** VPLIVI PSIHOTROPNIH ZDRAVIL NA MENSTRUACIJSKI CIKLUS IN DOJENJE; *Mojca Z. Dernovšek*

- 156** PSIHOTROPNA ZDRAVILA IN NOSEČNOST; *Rok Tavčar*
- 169** PRIMARNA IN SEKUNDARNA DISMENOREJA; *Eda Vrtačnik Bokal*
- 173** PREDMENSTRUACIJSKI SINDROM; *Eda Vrtačnik Bokal*
- 181** PREDMENSTRUALNA DISFORIČNA MOTNJA; *Dragica Resman*
- 191** VPLIV HORMONSKIH SPREMENB V MENOPAVZI NA PSIHIČNE FUNKCIJE
IN DUŠEVNO ZDRAVJE; *Janez Mlakar*
- 198** DUŠEVNE MOTNJE V KLIMAKTERIJU; *Milan Ličina*
- 206** HORMONSKO NADOMESTNO ZDRAVLJENJE (HNZ); *Eda Vrtačnik Bokal*
- 215** PSIHIČNI UČINKI EKSOGENIH SPOLNIH HORMONOV; *Marga Kocmur*
- 221** POVZETEK POSTERJA
- 223** O AVTORJIH

Janez Romih

Spoštovani gostje, drage kolegice, kolegi,

letos poleti, sredi najbolj razkošnih kulis poletja, nadišavljenih z vonjavami sivke, mirte, oleandrov in borovcev, obkroženih z valovi blagega maestrala, v stanju spokojne popoldanske brezbrežnosti, mi je naključje potisnilo v roke roman Dušana Merca – Slepi potnik. Vznemirljivo branje o vrženosti človeka v svet in o možnostih njegovega uresničevanja skozi razmerje med moškim in žensko. Pretresljiva zgodba o človekovi primarni, malone popolni izročeni zgolj individualni eksistenčni določenosti. Silovita pripoved o tisti resnici telesa, ki ji naplavine zunanjega sveta ne morejo do živega: »Čudovite ženske so prostor in čas,« premišljuje glavni junak, »njihovo dihanje, njihov vonj, njihova hoja, njihova toplota, njihove prsi in njihove oči, to so tiste resnične sanje, ki se ponavljajo, vedno na novo nastajajo v času in prostoru. Nebo se lahko razkolje, potres lahko sesuje mesto, pokrajino, politiki lahko razglasijo čas krize, one ostajajo tu in nas zapeljujejo. Niso prikazni, prave ženske so.«

Ko je takole sredi poletja pljusnilo vame sporočilo omenjenega romana o usodni medsebojni priklenjenosti ženskega in moškega bivanjskega principa in hkrati spoznanje o neprehodnosti mej med njima, je bilo oktobrsko srečanje videti še varno oddaljeno in komaj kdaj se je kakšna misel, in še ta obotavljiva, odpravila dogodku naproti. Oziraje se nazaj v ta čas, se ne morem znebiti občutka, da me je prav prebiranje te nenavadne in strastne knjige zdramilo iz počitniške letargije in me, obogatene z izkušnjo prepričljive pisateljske imaginacije, intelektualno in emocionalno bolj pripravljenega na novo zblížalo z idejno sredico našega seminarja.

Odpiranje diskusije, tokrat med ginekologi in psihiatri, o mnogih medicinsko relevantnih vprašanih ženskega bivanjskega principa, ki različen

in bolj zamotan od moškega, skupaj z njim tvori čudežno matrico življenja, se mi je začelo razkrivati kot izjemno aktualno dejanje, tlakovano obvezno z načeli sodobne, individualno naravnane psiho-farmakoterapije, vse bolj odzivne na biološke, v določeni meri pa tudi na psiho-socialno in kulturno pogojene razlike med spoloma, čeprav še zmeraj ne takšne psiho-farmakoterapije, ki bi bila v stanju vselej ciljano, vzročno, učinkovito in z najmanjšimi možnimi riziki pokriti celoten spekter bolezenskih odtenkov, ki jih vključno s svojim spolom, vsakič znova predstavlja enkratna in ne ponovljiva posamezna človeška ekzistenca. Preusmeritev glavnih tokov, od te vizije čim manj oddaljene psiho-farmakoterapije, tudi v smislu povečanega sozvočja med ginekologiji in psihiatri, v našo ambulantno in hospitalno prakso sem prepoznal kot bistveno poanto seminarja.

Sicer pa smo se v »nevarno« razmerje z vami, spoštovane kolegice in kolegi ginekologiji, spustili predvsem zaradi zahtev, ki jih vam in nam pod vplivom nekaterih v zadnjih dveh desetletjih naravnost fascinantnih odkritij bazične nevroznanosti z vso večjo težo postavlja tako imenovana reproduktivna psiho-farmakologija. Njena domena so bolj ali manj radikalne spremembe endokrinega miljeja med fiziološkimi cikli in prelomnicami reproduktivnega obdobja, pa tudi ob vnosu spolnih hormonov od zunaj, ko te spremembe lahko pri nekaterih ženskah inducirajo duševne motnje in s tem v zvezi potrebo po zdravljenju s psihofarmaki oz. se lahko takšni fiziološki dogodki odzovejo na zdravljenje s psihofarmaki ali pa se dogaja oboje hkrati.

Odkrivanje »resnic« o tako zapletenem, prepletenem, večnivojskem in večsmernem biološkem, medicinskem vidiku ženskega telesa, če se le da v kontekstu celotne osebnosti, izpostavljene nenehno tokovom zunanega sveta, zato da bi zdravniki zmogli izboljšati kakovost življenja in ohraniti v čim večji možni meri telesno in duševno integriteto vulnerabilne skupine ženske populacije, je izziv, vreden vsakršnega našega napora.

Nekaj več težav kot doslej je bilo z nazivom seminarja. Romantičnega Ženski obrazi psihiatrije je odrinil bolj pragmatičen; morda celo seminarska vozovnica Begunj v prihodnost. Kajti križpotja psihiatrije s preostalimi vejami medicine so številna. Kolegica ortopedinja mi je pred dnevi namignila, da imamo veliko skupnega. Je bilo to že zapeljevanje? Morebiti.

Poudarim naj, da je v realnem življenju vpetost splošnih zdravnikov v tematiko seminarja precej večja, kot da vedeti njegov naziv. Poti psihiatrije do stičnih točk z ginekologijo in obratno se namreč vijejo skozi živo tkivo vaše vsakodnevne ambulantne rutine, ob konkretnem primeru nemalokrat razpete med bolj ali manj usklajena stališča ginekologov in psihiatrov in vaša lastna. Zato je interes splošne medicine, podobno kot ob vseh dosedanjih šestih, pomembna sestavina tudi tega seminarja.

Omeniti velja, da dogodek strokovno prestopa zakoličenost območij, ki se ukvarjajo zgolj z ženskimi bivanjskim principom, in prehaja v polje uravnotežene obravnave razlik med moškimi in ženskami, ko se na primer skozi optiko nevropsihiatrije loteva posameznih duševnih bolezni in motenj in zdravljenja s psihofarmaki. Res pa je tudi, da je predvsem zaradi omejenih časovnih možnosti pred zaprtimi durmi, čakajoč na novo priložnost, obtičalo nekaj zelo zanimivih tem.

Cenjene predavateljice in predavatelji, bili ste spet dolgo časa neopazni. Po sestanku, sklicanem v Begunjah, ste poniknili vsak v svojo delovno samoto in nas niste skoraj z ničimer več vznemirjali. Vrnili ste se še le zdaj, v tej pozni jeseni, ko se je, upam, tudi trpko meso sadežev vašega sodelovanja na seminarju zgostilo v smisel dozorevanja.

Nad – obveznosti sta vsak na svojem koncu, brez panike in glasnih vzdihov, suvereno opravila kolega Borut Kobal in Andrej Žmitek. Zamolčanje hvaležnosti in pohvale obema, bi me zagotovo pripeljalo še kakšen korak bližje peklu.

Ne vem pa, kaj se dogaja z našimi sponzorji? Iz leta v leto vas je več. So med vami žrtve čustvene navezanosti na Begunje? Vas je nekatere pripeljala v vasico pod Karavankami nepotešena zvedavost? Ali pa vse vas vendarle bolj pretehtane in globlje vsebine naše vzajemne povezanosti?

Spoštovani gostje, besede same ne zmorejo pričarati pristnosti doživetja dobrodošlosti. S tem je tako kot v ljubezni: jo začutiš, jo dihaš, veš. Ali pa vsega tega ni. Po tej plati bi za našo bolnišnico dal roko v ogenj. Veliko pridnih dlani je v teh dneh mislilo na vas. Kaj pa, dragi nam prišleki, vaš delež pri tem? Ste v svojih bisagah prinesli pravšnjo merico radosti druženja, da bomo lahko do konca popasli vse te lepe, tople, begotne trenutke naše tukajšnje kratke skupne zemeljske usojenosti?

Ima me, kolegice, da bi vam še enkrat prišepnil: čudovite ženske ste prostor in čas. Nebo se lahko razkolje, potres lahko sesuje... in tako naprej. A čemu neki, ko pa to že vse veste. In ima me, da bi prisotnemu moškemu bivanjskemu principu podtaknil v razmislek iz romana naslednje: »Povedala mu je, da je svet žensk drugačen. Da sprejemajo moško telo in njegovo sapo, da pa nikoli ne vedo, čigave so. Da gotovosti, kakor v moškem svetu, ni. Nič ni dokončno in vse se lahko spremeni. Posebej ljubezen ... in tako naprej.« A čemu neki, ko najbrž nihče od prizadetih tega ne bo verjel.

Dragi gostje, kolegice in kolegi, navsezadnje je vse, kar počnemo v življenju, stvar strahu in poguma. Tako je na licih prirediteljev in predavateljev vsakič malo bledice in v srcih vsaj kakšna krpica tesnobe. Očarljiva Bachova glasba, ki jo je violinist Dejan Bravničar mojstrsko zvalil iz bogve kakšnih globin in jo mehko položil v našo bližino, je opravila s tem. A zakaj se ne bi, preden sledi najpomembnejše, še enkrat zgodilo najlepše.